

ПО 07 ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	05 Соціальні і поведінкові науки
Спеціальність	С4 Психологія
Освітня програма	Прикладна психологія
Статус дисципліни	Нормативна
Форма навчання	Очна (денна)/дистанційна
Рік підготовки, семестр	1 курс, весняний семестр
Обсяг дисципліни	4 кред. ЄКТС / 120 годин Лекції – 16 годин, семінарські – 30 годин, самостійна робота – 74 годин
Семестровий контроль / контрольні заходи	Модульна контрольна робота, залік
Розклад занять	Лекції: 1 (перший тиждень) Практичні заняття: 2 (перший, другий тиждень) https://my.kpi.ua та https://schedule.kpi.ua
Мова викладання	Українська
Інформація про керівника курсу / викладачів	https://psy.kpi.ua/nezhyńska/ Нежинська Олена Олександрівна, доцент кафедри психології та педагогіки, кандидат психологічних наук, доцент
Розміщення курсу	https://classroom.google.com/c/NzI0Nzk4ODEwMzU5?cjc=7zan7es

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Вивчення особливостей застосування експериментального методу в психології є важливим компонентом професійної підготовки психолога, що допомагає йому дослідити не тільки ті чи інші психічні явища, а й причини їх виникнення, науково обґрунтовано прогнозувати прояви певних психічних закономірностей. Експериментальна психологія є однією із найцікавіших і водночас найскладніших для розуміння галузей психологічної науки. Володіння нормативами експериментальної психології забезпечує здобувачу вищої освіти орієнтування у методології та методах вивчення особистості. Саме тому курс «Експериментальна психологія» є одним із базових у підготовці психологів. Вивчення дисципліни «Експериментальна психологія» передбачає оволодіння знаннями, уміннями і навичками самостійно проводити експериментально-психологічні дослідження. А саме: здійснювати планування експериментального дослідження психіки, організацію умов його проведення, проводити протоколювання подій експерименту та оформлення експериментальної документації, подавати та аналізувати отримані експериментальні дані

та адекватно їх інтерпретувати, робити логічні висновки щодо перевірки гіпотези дослідження, оформляти письмовий звіт. Самостійна дослідницька діяльність потребує освоєння етичних аспектів проведення психологічного дослідження: оцінку валідності проведених психологічних експериментів, достовірність отриманих результатів і можливості застосування їх у психологічній практиці.

Для успішної реалізації такої підготовки здобувачам вищої освіти потрібно опанувати основи методології наукового пізнання, методології проведення наукового експериментально-психологічного дослідження, ознайомитися з історичними причинами та науковими передумовами запровадження експерименту в психології, розвитком експериментального дослідження психіки у вітчизняній та зарубіжній психології, особливостями експериментального методу на сучасному етапі розвитку психологічної науки.

Навчальний процес включає в себе різноманітні форми та види роботи: будується на основі лекційних та семінарських занять; включає індивідуальну і групову роботу; роботу під керівництвом викладача та самостійне опрацювання матеріалу; науково-дослідну та практичну роботу з попереднім плануванням та наступним контролем виконаних завдань.

У роботі зі здобувачами вищої освіти використовуються такі основні методи: лекція, розповідь, пояснення, обговорення; аналіз літератури; планування і проведення експериментальних досліджень обробка результатів власних психологічних досліджень.

Предметом навчальної дисципліни є планування, організація та проведення експериментів, обробка та інтерпретація експериментальних даних.

Метою викладання навчальної дисципліни «Експериментальна психологія» є формування компетенцій, що забезпечують розуміння теоретичних основ експериментальної психології та формування у здобувачів вищої освіти умінь самостійно планувати, проводити психологічні дослідження, оброблювати та презентувати їх результати.

Система теоретичних і практичних (семінарських) занять дає можливість вирішити такі **основні завдання**:

- формувати знання щодо закономірностей, умов, принципів застосування експериментального методу в психології;
- розвивати вміння та навички проведення валідного експериментального дослідження психіки;
- формувати вміння, навички правильно та науково обґрунтовано пояснювати психологічні факти, певні прояви особистості на основі експериментальних даних.

Відповідно до вимог освітньо-професійної програми метою дисципліни є **формування** у здобувачів вищої освіти:

загальних компетентностей:

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК 1);
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК 2);
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій (ЗК 3);
- здатність приймати обґрунтовані рішення (ЗК 6);
- здатність генерувати нові ідеї (креативність) (ЗК 7);
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя (ЗК 11);
- здатність та готовність впроваджувати наукові основи та рекомендації щодо сучасної життєдіяльності, засоби фізичного, психічного, психологічного і духовного розвитку особистості й самовдосконалення (ЗК 13);

фахових компетентностей:

- здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології (ФК 1);
- здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду, розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ (ФК 2);
- здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема, в контексті організації заходів раннього втручання) (ФК 3);
- здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел (ФК 4);
- здатність використовувати валідний та надійний психодіагностичний інструментарій (ФК 5);
- здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження (ФК 6);
- здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації (ФК 7);
- здатність дотримуватися норм професійної етики (ФК 10);
- здатність використовувати теоретичні знання для розробки, впровадження та використання нових методів психодіагностики, корекції, консультування (ФК 12).

Програмні результати навчання:

- обирати та застосовувати валідний та надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги (ПРН 5);
- формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження (ПРН 6);
- рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки (ПРН 7);
- презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефаківців (ПРН 8).

Комунікація з викладачем є невід’ємною частиною освітнього процесу як під час навчальних занять, так і в межах консультацій, які проводяться за графіком, доступним на сайті кафедри психології та педагогіки. До того ж для більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни та засвоєння матеріалу використовується classroom.google.com, електронна пошта, загальні групи в соціальних мережах.

Ефективне засвоєння навчального матеріалу значною мірою залежить від активної співпраці здобувачів вищої освіти з викладачем під час лекцій та практичних занять. Консультації з даного курсу проводяться відповідно до розкладу, який можна знайти на офіційному сайті кафедри психології та педагогіки.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Для вивчення дисципліни здобувачу вищої освіти бажано мати навички використання текстового редактора на комп’ютері, навички роботи з електронними базами даних наукових інститутів та бібліотек.

Навчальна дисципліна «Експериментальна психологія» має міждисциплінарний характер та інтегрує знання з інших освітніх компонентів: «Загальна психологія з практикумом», «Історія психології», «Методологія і методи психологічних досліджень» та ін. За структурно-логічною схемою програми підготовки фахівця дана навчальна

дисципліна створює основу для вивчення таких дисциплінами, як «Вікова та педагогічна психологія», «Соціальна психологія» тощо.

Дисципліна перебуває у тісному зв'язку з іншими дисциплінами циклу професійної підготовки, завдяки чому створюється міцне підґрунтя для подальшого оволодіння знаннями з психологічних дисциплін.

3. Зміст навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Всього	у тому числі		
		Лекції	Практичні (семінарські)	СР
1	2	3	4	5
Тема 1. Експериментальна психологія як наука. Сучасні дослідження експериментальної психології	14	2	4	8
Тема 2. Історія становлення і розвитку експериментальної психології	14	2	4	8
Тема 3. Методологічні аспекти психологічного дослідження. Етика наукового дослідження	14	2	4	8
Тема 4. Сучасні наукові методи дослідження в психології. Неекспериментальні методи	14	2	4	8
Тема 5. Експеримент. Його види. Експериментатор і випробуваний. Експериментальне спілкування	14	2	4	8
Тема 6. Характеристика змінних, що застосовуються в експерименті. Способи контролю змінних	14	2	4	8
Тема 7. Поняття про експериментальну вибірку, критерії та способи її створення	12	2	2	8
Тема 8. Планування експериментального дослідження. Організація та проведення експериментального дослідження	12	1	2	9
Тема 9. Психологічний вимір. Інтерпретація результатів дослідження	12	1	2	9
Підготовка до МКР	4			4
Підготовка до заліку	6			6
Всього годин	120	16	30	74

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення дисципліни достатньо опрацювати навчальний матеріал, який викладається на лекціях, а також ознайомитись з:

4.1 Базова література

1. Бедан В. Б. Експериментальна психологія. практикум для студентів-психологів факультету психології, політології та соціології НУ «ОЮА». Одеса : Фенікс, 2021. 89 с.
URL : <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8eb90f0d-d803-4d7d-bfa2-9106ca254510/content>

2. Данилюк І. В., Буркало Н. І. Експериментальна психологія: навч. посіб. ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : Ліра-К, 2023. 231 с. URL : [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=S&I21DBN=EC&P21DBN=&S21FMT=JwU_B&S21ALL=%28%3C.%3EU%3DIO9%20c25\\$%3C.%3E%29&Z21ID=&S21SRW=TIPVID&S21RD=DOWN&S21STN=1&S21REF=10&S21CNR=20](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=S&I21DBN=EC&P21DBN=&S21FMT=JwU_B&S21ALL=%28%3C.%3EU%3DIO9%20c25$%3C.%3E%29&Z21ID=&S21SRW=TIPVID&S21RD=DOWN&S21STN=1&S21REF=10&S21CNR=20)

3. Литвин А. В., Коваль І. С., Яремко Р. Я. Експериментальна психологія : навч. посіб. Львівський державний університет безпеки життєдіяльності. Львів : ЛДУБЖД, 2024. 316 с. URL : <https://sci.ldubgd.edu.ua/jspui/handle/123456789/14952>

4. Максименко С. Д., Носенко Е. Л. Експериментальна психологія : підруч. Київ : Центр учб. л-ри, 2022. 360 с. URL : <https://westudents.com.ua/knigi/500-eksperimentalna-psihiologiya-maksimenko-sd.html>

5. Основи візуального спостереження: практ. посіб. / С. С. Чернявський, М. Л. Грібов, А. А. Вознюк, А. А. Небитов, В. В. Гвоздюк. Київ : Норма права, 2024. 112 с. URL : <https://elar.naiu.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/a2ec0a83-0b3d-46b1-8ffe-fbfd10d80f3e/content>

4.2 Допоміжна література:

1. Бедан В. Б. Експериментальна психологія. Курс лекцій. Одеса, 2020. 102 с. URL : <https://dspace.onua.edu.ua/items/4d9f7b02-6073-4b03-8ad1-aed5b3d0f308>

2. Большакова А. М. Експериментальна психологія : Конспект лекцій. Харків : ХДАК, 2019. 64 с. URL : <http://195.20.96.242:5028/khkdkaxmlui/bitstream/handle/123456789/979/Експериментальна%20психологія.%20Конспект%20лекцій.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

3. Гірняк Г. С. Методичні рекомендації з вивчення дисципліни «Експериментальна психологія» для студентів спеціальності 053 «Психологія». Тернопіль : ВПЦ Економічна думка, 2018. 60 с.

4. Копець Л. Класичні експерименти в психології. Навч. посіб. для студент. ВНЗ. Київ : Києво-Могилянська академія, 2020. 283 с. URL : <https://westudents.com.ua/knigi/509-klasichn-eksperimenti-v-psihiolog-kopets-l.html>

5. Косьянова О. Ю. Методичні рекомендації з вивчення дисципліни «Експериментальна психогія» для студентів спеціальності 053 «Психологія». Одеса : ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2020. 32 с.

6. Малхазов О. Р. Експериментальна психологія: практ. посібн. Київ : Талком, 2020. 321 с. URL : https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2024/10/pos_bnyk_malhazov.pdf

7. Методичні рекомендації до дисципліни «Експериментальна психологія» для студентів освітньо-професійної програми «Психологія» спеціальності 053 «Психологія» / Уклад. І. Є. Штученко, Я. О. Мовчан. Харків : НТУ «ХП», 2019. 44 с.

8. Павлюк Т. М. Експериментальна психологія : метод. рек. до вивчення нормативної навч. дисципліни (для студентів 053 «Психологія»). Луцьк : СЛУ ім. Лесі Українки, 2020. 30 с.

9. Поліщук С. А. Методичний довідник із психодіагностики: навч.-метод. посіб. Суми : Університетська книга, 2023. 440 с.

Web-ресурси:

1. Експериментальна психологія. Максименко С. Д. URL : <https://westudents.com.ua/knigi/500-eksperimentalna-psihiologiya-maksimenko-sd.html>

2. Класичні експерименти психології. URL : https://pidru4niki.com/1584072019246/psihiologiya/klasichni_eksperimenti_v_psihiologiyi

3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL :

- <http://www.nbu.gov.ua/>
4. Перелік нормативно-правових документів, якими керуються фахівці психологічної служби України. URL: <https://vyshn-osvita.gov.ua/perelik-normativnopravovih-dokumentiv-yakimi-kerujutsya-fahivci-psihiologichnoi-sluzhbi-ukraini-20-09-45-18-02-2022/>
 5. Про затвердження професійного стандарту «Практичний психолог закладу освіти». URL : https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/rizne/2020/12/Standart_Praktychnyy_psykholoh.pdf
 6. Психологічна бібліотека Київського Фонду сприяння розвитку психічної культури. URL : <http://psylib.kiev.ua/>
 7. Сайт бібліотеки Київського політехнічного інституту імені Ігоря Сікорського. URL : <https://www.library.kpi.ua/>
 8. Сайт журналу «Психологічний часопис». URL : <https://apsijournal.com/>
 9. Сайт Інституту соціальної та політичної психології НАПН України. URL : <https://ispp.org.ua/elektronna-biblioteka/>
 10. American Psychologist. Journal of American Psychological Association. URL : <https://www.apa.org/pubs/journals/amp/>
 11. The Journal of Social Psychology. URL : <https://www.tandfonline.com/toc/vsoc20/current>
 12. Social Psychologe/ Journal of British Psychological Society. URL : <https://onlinelibrary.wiley.com/journal/20448309>
 13. Journal of Personality and Social Psychology. Journal of American Psychological Association. URL : <https://www.apa.org/pubs/journals/psp/>

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Лекційні заняття

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (завдання на самостійну роботу здобувачів освіти)
1	Лекція 1. Тема 1. Експериментальна психологія як наука. Сучасні дослідження експериментальної психології Місце експериментальної психології в системі наук. Основні передумови запровадження «експерименту» в психології; предмет «експериментальної психології», завдання «експериментальної психології»; експеримент та емпірія (емпірика). Сучасні тенденції експериментальної психології. Основні принципи експериментальної психології. Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Висвітлити, яке місце займає експеримент у системі емпіричних методів дослідження психіки. 2. Розкрити, розвиток яких наук зумовив впровадження експерименту в психологію. 3. Виділити основні передумови запровадження «експерименту» в психології. 4. Назвати підходи до розуміння предмету експериментальної психології. 5. Розкрити поняття «експеримент» та «емпірика»; що об'єднує ці терміни. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
2	Лекція 2. Тема 2. Історія становлення і розвитку експериментальної психології

	Історія становлення та розвиток експериментального метода в психології та її предмету як системи всіх знань, отриманих на основі експериментального вивчення поведінки людини і тварин. Розвиток експериментальної психології в Україні. Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Виявити роль експериментального дослідження психіки у здобутті наукових психологічних знань. 2. Обґрунтувати, чому перші експерименти з психології були проведені в межах психофізіології. 4. Визначити, який внесок основних напрямів психологічної науки в становлення і розвиток експерименту в психології. Навести приклади. 5. Висвітлити особливості становлення та розвитку експериментального дослідження психіки у вітчизняній психології. 6. Назвати основні тенденції розвитку сучасної вітчизняної експериментальної психології. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
3	Лекція 3. Тема 3. Методологічні аспекти психологічного дослідження. Етика наукового дослідження Загальне уявлення про методологію науки. Характеристика наукового дослідження та його етапи. Етика психологічного дослідження і проблема соціальної відповідальності дослідника. Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Дати визначення термінам «наука», «дослідник». 2. Записати та дати пояснення (з прикладами), яким чином наукові результати по мірі узагальненості можна узагальнити та розташувати. 3. Дати пояснення та навести приклади «методу» та «науковому підходу». 4. Висвітлити, які класифікації наукових досліджень ви знаєте. 5. Назвати основні етапи наукового дослідження. 6. Висвітлити особливості гіпотези та їхні види. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
4	Лекція 4. Тема 4. Сучасні наукові методи дослідження в психології. Неекспериментальні методи Загальнонаукові дослідницькі методи (теоретичні, емпіричні, моделювання). Класифікація методів психологічного дослідження. Неекспериментальні методи в психології: спостереження, бесіда, опитування, тести. Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Назвати класифікації методів психологічного дослідження. 2. Окреслити сутність методу спостереження. 3. Назвати переваги та недоліки методу спостереження. 4. Охарактеризувати метод бесіди та правила її проведення. 5. Розкрити поняття про метод опитування. Назвати види та типи опитування. 6. Розкрити структуру психологічного тесту. Назвати види тестів. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
5	Лекція 5. Тема 5. Експеримент. Його види. Експериментатор і випробуваний. Експериментальне спілкування

	Загальна характеристика психологічного експерименту. Аналіз видів психологічного експерименту. Переваги та недоліки методу психологічного експерименту. Характеристика етапів психологічного експерименту. Обробка і узагальнення результатів експериментального дослідження. Проблема інтерпретації результатів експериментального дослідження. Експериментальне спілкування. Експериментатор та досліджуваний в ситуації психологічного експерименту. Артефакти в експериментальному дослідженні. Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Назвати, у чому полягає основне завдання психологічних експериментів. 2. Висвітлити, що собою уявляє експериментальний процес. 3. Розкрити особливості багаторівневого та багатофакторного експерименту. 4. Розкрити відмінність лабораторного експерименту від природного експерименту. 5. Висвітлити сутнісний зміст формувального та оперативного експерименту. 6. Назвати артефакти психологічного експерименту: помилки, пов'язані з мотивацією випробуваного; помилки, пов'язані з впливом на випробуваного особистості експериментатора. 7. Назвати комунікативні артефакти і засоби їх попередження. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
6	Лекція 6. Тема 6. Характеристика змінних, що застосовуються в експерименті. Способи контролю змінних Поняття змінної в психологічному дослідженні. Види змінних. Незалежні змінні та їх види. Залежні змінні та їх характеристики. Проміжні змінні та їх особливості. Змінні, що контролюються. Основні способи контролю впливу зовнішніх та внутрішніх додаткових змінних в експерименті. Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Охарактеризувати три основні види змінних експерименту: незалежну, залежну, додаткову (зовнішню). 2. Розкрити особливості експериментального контролю змінних. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
7	Лекція 7. Тема 7. Поняття про експериментальну вибірку, критерії та способи її створення Генеральна сукупність і експериментальна вибірка. Репрезентативність вибірки. Стратегії відбору досліджуваних в експериментальну вибірку. Переваги експерименту з великою кількістю досліджуваних. Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Розкрити поняття «критерій репрезентативності вибірки». 2. Висвітлити особливості поняття «експериментальна група досліджуваних». 3. Назвати основні способи створення експериментальної вибірки. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
8	Лекція 8. Тема 8. Планування експериментального дослідження. Організація та проведення експериментального дослідження Поняття про експериментальний план дослідження. Види експериментальних планів. Доекспериментальні та квазіекспериментальні плани. Плани ex-post-facto. Спеціальні методи планування експериментального дослідження. Підготовчий етап експерименту в психології. Теоретичний етап дослідження.

	Експериментальний етап дослідження. Інтерпретаційний етап експериментального дослідження. Етапи: мета, завдання та обґрунтування об'єму експерименту; вибір змінних факторів; визначення кількості дослідів та послідовності зміни факторів; вибір кроку зміни факторів, визначення інтервалів між майбутніми експериментальними точками; обґрунтування вибору засобів для вимірювання; опис проведення експерименту; обґрунтування вибору способів оброблення та аналізу результатів експерименту. Основні способи вимірювань. Вимірювальні прилади. Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Розкрити особливості планування експериментального дослідження. 2. Висвітлити експериментальні плани: дисперсійного аналізу; відбору суттєвих факторів; багатофакторного аналізу; отримання поверхні відгуку; динамічних задач планування; вивчення механізмів явищ; побудови діаграм «склад – властивість», побудови діаграм «склад – стан». 3. Назвати етапи проведення експериментального дослідження. 4. Проаналізувати, які етичні проблеми виникають у експериментальних дослідженнях. 5. Розкрити основні способи вимірювань в експериментальному дослідженні. 6. Охарактеризувати основні вимірювальні прилади експериментального дослідження. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі. Лекція 9. Тема 9. Психологічний вимір. Інтерпретація результатів дослідження Результати емпіричного дослідження і їх подання. Основні форми подання результатів. Прийняття рішення про гіпотезу (підтвердження, спростування). Помилки та їх причини. Узагальнення результатів. Вимоги до наукового тексту. Інформаційно-комунікаційні технології при інтерпретації результатів дослідження психологом-експериментатором. Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Надати характеристику методу психологічного виміру. 2. Розкрити поняття «інтерпретація» в психологічному дослідженні. 3. Охарактеризувати загальні підходи до представлення результатів дослідження. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі
--	---

Семінарські (практичні) заняття

Основні завдання циклу семінарських (практичних) занять мають на меті сформулювати у здобувачів вищої освіти:

- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології;
- виховання логічного мислення і творчого підходу до вивчення психічних явищ;
- здатність презентувати результати власних досліджень усно і письмово за допомогою мультимедійних засобів;
- здатність бути критичним і самокритичним.

№ з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань (перелік дидактичного забезпечення, питання для поточного контролю та завдання на самостійну роботу здобувачів освіти)
1	Семінарське заняття 1.

	Тема 1. Експериментальна психологія як наука. Сучасні дослідження експериментальної психології 1. Розкрийте сутність експериментальної психології як науки і охарактеризуйте її складові. 2. Охарактеризуйте методологічні принципи дослідження психіки, зокрема принципи детермінізму, розвитку, системності тощо. Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: 1. Визначити предмет і завдання експериментальної психології. 2. Висвітлити розвиток і становлення експериментальної психології.
2	Семінарське заняття 2. Тема 1. Експериментальна психологія як наука. Сучасні дослідження експериментальної психології 1. Охарактеризуйте ідею виміру в психології. 2. Визначте основні завдання експериментальної психології. Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: 1. Висвітлити особливості експериментальної психології на сучасному етапі розвитку науки та суспільства: тенденції, проблеми, перспективи. 2. Охарактеризувати міждисциплінарні зв'язки експериментальної психології.
3	Семінарське заняття 3. Тема 2. Історія становлення і розвитку експериментальної психології 1. Етапи розвитку експериментальної психології в історичній перспективі. 2. Становлення відомих шкіл експериментальної психології як відповідь на виклики наукового і соціального прогресу людства. Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: 1. Подати в хронологічній таблиці характеристики етапів становлення та розвитку експериментальної психології як науки.
4	Семінарське заняття 4. Тема 2. Історія становлення і розвитку експериментальної психології 1. Становлення вітчизняної експериментальної психології (О. Запорожець, М. Ланге, Г. Костюк, М. Холодна, С. Максименко). Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: 1. Подати в таблиці характеристику розвитку вітчизняної експериментальної психології як науки.
5	Семінарське заняття 5. Тема 3. Методологічні аспекти психологічного дослідження. Етика наукового дослідження 1. Загальнонаукові методи психологічного дослідження та межі їх застосування. 2. Спеціальні методи дослідження в експериментальній психології. 3. Кількісні і якісні методи експериментального дослідження. Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: 1. Назвати основні характеристики шкал та їх застосування в експериментальному дослідженні.
6	Семінарське заняття 6. Тема 3. Методологічні аспекти психологічного дослідження. Етика наукового дослідження 1. Стандартизовані й нестандартизовані методи та типи даних, які отримують за їх допомогою. 2. Методи збору, опрацювання, інтерпретації і представлення експериментальних даних. 3. Специфіка та основні напрями психологічного моделювання. Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти:

	1. Висвітлити постановку наукової проблеми (з обраної теми дослідження): - формулювання теми дослідження; - формулювання загальної гіпотези; - визначення об'єкта та предмета дослідження; - формулювання загальної мети дослідження.
7	Семінарське заняття 7. Тема 4. Сучасні наукові методи дослідження в психології. Неекспериментальні методи 1. Охарактеризуйте анкетування як різновид письмового опитувального діагностичного методу. 2. Правила побудови анкет. Види анкет. 3. Інтерв'ю, його підготовка, проблема способу проведення. Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: 1. Виконати вправи та тест на дослідження власної спостережливості. 2. Пройти тест «Чи спостережливі Ви?».
8	Семінарське заняття 8. Тема 4. Сучасні наукові методи дослідження в психології. Неекспериментальні методи 1. Ведення бесіди в проблемній ситуації. Вплив зовнішніх умов на ведення бесіди. 2. Вимоги до проведення дослідження з застосуванням проєктивного методу. 3. Вимоги до опрацювання малюнків досліджуваних у психологічному аналізі та інтерпретації. Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: 1. Змодельовати власне інтерв'ю. Мета: сформувати вміння створення проєкту інтерв'ю та його аналіз. Процедура написання: Описати ймовірне інтерв'ю, в якому має бути: 1) мета дослідження; 2) список запитань до респондента; 3) можливі неправдиві відповіді, та чим вони можуть бути спричинені.
9	Семінарське заняття 9. Тема 5. Експеримент. Його види. Експериментатор і випробуваний. Експериментальне спілкування 1. Проаналізуйте різні підходи до розуміння сутності експерименту і його структури. 2. Опишіть основні недоліки і переваги експериментального дослідження. 3. Поняття про «чистий» експеримент. Вимоги до «чистого» експерименту. Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: 1. Охарактеризувати такі експериментальні плани: дисперсійного аналізу; відбору суттєвих факторів; багатофакторного аналізу; отримання поверхні відгуку; динамічних задач планування; вивчення механізмів явищ; побудови діаграм «склад – властивість», побудови діаграм «склад – стан». 2. Розкрити особистість експериментатора та стиль його діяльності. Включити особливості дотримання ним загальних моральних стандартів. 3. Визначити структуру фахової компетентності експериментатора. 4. Висвітлити особливості соціальної відповідальності експериментатора.
10	Семінарське заняття 10. Тема 5. Експеримент. Його види. Експериментатор і випробуваний. Експериментальне спілкування 1. Бездоганний експеримент та його види: ідеальний, безкінечний, експеримент повної відповідності. 2. Поняття про валідність експериментальних висновків. Види валідності експериментальних висновків: внутрішня, зовнішня, операціональна, конструктивна, емпірична, «очевидна».

	3. Поняття про «добрий» експеримент (за Д. Кембеллом). Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: 1. Розкрити особистість випробуваного та особливості його участі в експерименті. 2. Висвітлити стилі взаємодії експериментатора та випробуваних у процесі спільної діяльності. 3. Назвати нормативні регулятори експериментальної діяльності.
11	Семінарське заняття 11. Тема 6. Характеристика змінних, що застосовуються в експерименті. Способи контролю змінних 1. Охарактеризуйте три основні види змінних експерименту: незалежну, залежну і додаткову (зовнішню). Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: 1. Виконати наступні завдання: 1) ознайомитися з прикладами експериментів; 2) виявити можливі допущені помилки; 3) конкретизувати дані помилки; 4) запропонувати способи вирішення помилок.
12	Семінарське заняття 12. Тема 6. Характеристика змінних, що застосовуються в експерименті. Способи контролю змінних 1. Охарактеризуйте способи контролю змінних. Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: 1. Визначте незалежну та залежну змінні як основні характеристики психологічного експерименту». Завдання: 1. Проаналізувати експеримент (тема на вибір здобувача вищої освіти) та дати письмову відповідь на запитання: 1. Як була сформульована гіпотеза дослідження? 2. Що виступало в ролі незалежної змінної? Скільки вона має рівнів? 3. Що виступало в ролі залежної змінної? 4. Як вимірювалась залежна змінна?
13	Семінарське заняття 13. Тема 7. Поняття про експериментальну вибірку, критерії та способи її створення 1. Рандомізація, або стратегія випадкового відбору, або техніка рандомізації, або R-метод. 2. Рандомізація з виділенням страт (стратометрический відбір). 3. Попарний відбір або M-метод. 4. Репрезентативне моделювання. 5. Наближене моделювання. 6. Залучення реальних груп. Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: 1. Розкрити поняття «експериментальна вибірка». 2. Назвати критерії створення вибірки. 3. Визначити способи, за якими створюється вибірка. 4. Вправа «Стратегія відбору досліджуваних у вибірку». Припустимо, що Ви вирішили, використовуючи метод опитування, з'ясувати ставлення здобувача вищої освіти до різних навчальних предметів. Всіх здобувачів вищої освіти свого ЗВО Ви опитати, ймовірно, не зможете, тому вирішили скласти вибірку кількістю 100 осіб. Як Вам слід вчинити, складаючи вибірку. Оберіть варіант відповіді із запропонованого переліку та обґрунтуйте свій вибір. - Вибрати «круглих відмінників» і питати про їх думку.

	- Опитати невстигаючих здобувачів вищої освіти. - Опитати здобувачів вищої освіти, які з усіх предметів показують досить середні результати, не проявляючи жодних переваг. - Опитати здобувачів вищої освіти, які досягають великих або видатних успіхів тільки в якихось певних предметах, а по іншим показують середні або погані результати. - Опитати здобувачів вищої освіти, котрі найбільш активно беруть участь в громадській роботі. - Опитати старост, як представників всієї групи. - Скласти вибірку так, щоб до неї увійшли представники всіх перерахованих груп здобувачів вищої освіти і в тих пропорціях, в яких вони зустрічаються в реальності.
14	Семінарське заняття 14. Тема 8. Планування експериментального дослідження. Організація та проведення експериментального дослідження 1. Доекспериментальні та квазіекспериментальні плани, їх особливості. 2. Критичний експеримент. 3. Реальні та мисленнєві експерименти. 4. Особливості планування експериментів для одного піддослідного та планів ex-post-facto. 5. Факторні плани, їх особливості. 6. Визначити роль залежної, незалежної та зовнішньої змінної у факторних планах. 7. Проаналізувати сутність кореляційного дослідження; розглянути типи кореляційних зв'язків. 8. Визначити особливості планування різних типів кореляційного дослідження. 9. Етапи підготовки наукового експерименту. 10. Класична методика планування експериментальних досліджень. 11. Визначення основних статистичних характеристик вибіркової сукупності. 12. Апроксимація результатів експериментальних досліджень. 13. Регресивний аналіз результатів експериментальних досліджень. 14. Узагальнення результатів емпіричних досліджень. 15. Формулювання висновків експериментального дослідження. 16. Артефактні висновки та їх причини. Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: 1. Змодельовати власний психологічний експеримент і процедуру його написання: описати ймовірний експеримент, в якому має бути: 1) сформульована гіпотеза дослідження; 2) незалежна зміна; 3) залежна зміна; 4) емпіричні методи; 5) вибірка; 6) можливі артефакти. 2. Вказати, до якої предметної сфери належить змодельоване дослідження. 3. Охарактеризувати головні компоненти будь-якого експерименту: 1) випробуваний, 2) експериментатор, 3) стимуляція (обраний експериментатором подразник, спрямований на випробуваного), 4) відповідь випробуваного на стимуляцію (його реакція), 5) умови досвіду (додаткові до стимуляції впливи на випробуваного, які можуть вплинути на його відповіді).
15	Семінарське заняття 15.

	Тема 9. Психологічний вимір. Інтерпретація результатів дослідження 1. Результати емпіричного дослідження і їх подання. 2. Основні форми подання результатів. 3. Прийняття рішення про гіпотезу (підтвердження, спростування). 4. Помилки та їх причини. 5. Узагальнення результатів. 6. Вимоги до наукового тексту. 7. Інформаційно-комунікаційні технології при інтерпретації результатів дослідження. психологом-експериментатором. Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: 1. Надати характеристику методу психологічного виміру. 2. Розкрити поняття «інтерпретація» в психологічному дослідженні. 3. Охарактеризувати загальні підходи до представлення результатів дослідження. 4. Перелічити проблеми, які пов'язані з інтерпретацією результатів дослідження. 5. Описати особливості оформлення наукового тексту за результатами дослідження.
--	--

6. Самостійна робота здобувача вищої освіти

Здобувачі вищої освіти самостійно опрацьовують питання за всіма темами в теоретичному або практичному аспекті. Самостійна робота з навчальної дисципліни «Експериментальна психологія» включає: поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації; проведення досліджень за методиками з якими знайомилися на практичних заняттях.

У процесі самостійної роботи здобувачі вищої освіти мають оволодіти вміннями та навичками:

- організації самостійної навчальної діяльності;
- самостійної роботи з навчальною, навчально-методичною, науковою, науково-популярною літературою;
- систематизації та інтерпретації різноманітних джерел інформації з дисципліни;
- ефективного планування своєї роботи, дотримання дедлайнів та самомотивації до навчання;
- чіткого і структурованого викладу власних думок під час семінарів;
- критичної оцінки своїх досягнень в навчальній діяльності;
- використання програмного забезпечення та цифрових інструментів для вирішення навчальних і дослідницьких завдань.

Види самостійної роботи здобувача освіти:

- підготовка до аудиторних занять – 64 год;
- підготовка до модульної контрольної роботи – 4 год;
- підготовку до заліку – 6 год.

Загалом – 74 год.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Опрацьовуючи навчальний матеріал навчальної дисципліни «Експериментальна психологія», здобувачі вищої освіти повинні підключитися до Гугл класу викладача, де

будуть прикріплені навчальні матеріали (презентації лекцій). За потреби здобувачі вищої освіти ведуть конспект лекцій та роблять нотатки (цей вид роботи не оцінюється).

При викладанні дисципліни семестровий рейтинг здобувача освіти формують: робота на семінарах, і написання модульної контрольної роботи. Штрафних балів з дисципліни не передбачається.

Відвідуваність і виконання завдань

Відвідування лекційних занять не оцінюється, але є важливим, оскільки навчальний матеріал викладається в доступній формі й є можливість обговорення дискусійних питань та уточнення незрозумілих моментів. Для здобувачів вищої освіти, які бажають продемонструвати відмінні результати навчання, активна робота на лекційних заняттях вкрай необхідна. Однак відпрацьовувати пропущені лекції не потрібно.

Активна участь здобувача вищої освіти на семінарських заняттях є обов'язковою. Рейтинг здобувача вищої освіти значною мірою формуватиметься за результатами його роботи на семінарських заняттях. Кожне пропущене семінарське заняття (незалежно від причин пропуску) знижує підсумковий рейтинг з дисципліни. У разі пропуску семінарського заняття обов'язково повинні бути вивчені теми, а також виконані всі завдання. Контроль знань (розуміння) здобувачем вищої освіти пропущених тем (виконання завдань) відбуватиметься під час спілкування з викладачем за графіком консультацій, доступним на сайті кафедри психології та педагогіки. Здобувач вищої освіти, який виконає відповідні завдання (відповідь на питання) отримуватиме відповідні бали до рейтингу залежно від якості відповідей (виконання завдання).

Теми та завдання для семінарських занять передбачені робочою програмою дисципліни, доступною з особистого кабінету здобувача вищої освіти в системі «Кампус» або на сайті кафедри психології та педагогіки.

Здобувач вищої освіти на семінарському занятті може використовувати підготовлені ним письмові нотатки з питань теми заняття (або передбачених завданням), однак висловлювати позицію, читаючи з аркуша паперу не варто. Відповідати на питання викладача, читаючи з екрану телефона, ноутбуку, гаджета чи з підручника не варто також. Це характеризує рівень підготовки здобувача вищої освіти не з кращого боку.

Форми роботи

На лекціях висвітлюється зміст тем дисципліни «Експериментальна психологія», представлених в силабусі. Вітаються питання від здобувачів вищої освіти до викладача під час лекції. Викладач може ставити питання окремим здобувачам вищої освіти або загалом аудиторії. Допускається діалог між здобувачами вищої освіти і викладачем на лекції.

На семінарських (практичних) заняттях здобувачі вищої освіти поглиблюють і розширюють знання з навчальної дисципліни. Під час семінарських (практичних) занять викладач резюмує сильні і слабкі місця у доповідях здобувачів вищої освіти, вказує на помилки, якщо такі є, дає відповіді на додаткові питання з теми семінарського (практичного) заняття.

При викладанні курсу «Експериментальна психологія» передбачено поєднання таких **форм і методів навчання**, як лекції, лекції-аналіз конкретної ситуації, інтерактивні методи. На семінарських заняттях здобувачі вищої освіти поглиблюють і розширюють знання з предмету, зокрема, передбачено розгляд конкретних ситуацій, презентації доповідей, виступ за темою індивідуального завдання у формі презентації, виступ-інформування за темами семінарських занять, семінари з індивідуальною та груповою роботою. На семінарських заняттях застосовуються: робота в групах, круглий стіл, ситуаційні задачі, оцінка та пояснення психологічних феноменів.

Організація самостійної роботи здобувачів вищої освіти: опрацювання лекційного матеріалу та робота з додатковою літературою. Підготовка до семінарських занять: самостійне опрацювання додаткової літератури до тем лекційного курсу; самостійне опрацювання питань для підготовки до занять (самоконтроль засвоєння змісту лекційного курсу; пошук додаткових джерел інформації по темі практичного заняття (монографії, науково-популярні видання, наукові та популярні статті) в бібліотеках та в електронному вигляді (в мережі Internet).

Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та здобувачами вищої освіти, забезпечення управління навчальною мотивацією здобувачів вищої освіти. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як викладачем для коригування методів і засобів навчання, так і здобувачами вищої освіти для планування самостійної роботи.

Форми поточного контролю: усне опитування, виступ здобувача вищої освіти із доповіддю або повідомленням, участь у обговоренні питань на семінарських заняттях тощо. Відповіді здобувача освіти повинні свідчити про його самостійність (демонструвати ознаки самостійності виконання здобувачем роботи), відсутність ознак повторюваності та плагіату, тобто відповідати вимогам доброчесності.

Політика університету

Академічна доброчесність

Основні види академічної відповідальності встановлені Законом України «Про освіту». Згідно із частиною 6 статті 42 до основних видів академічної відповідальності здобувачів вищої освіти належать: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування із закладу освіти; позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати за навчання.

Політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності містять такі регламентуючі документи КПП ім. Ігоря Сікорського, оприлюднені на сайті Університету: Кодекс честі КПП ім. Ігоря Сікорського <https://kpi.ua/files/honorcode.pdf>, Положення про систему запобігання академічному плагіату <https://rb.gy/agihij>, а також нормативно-правові документи, офіційні рекомендації, накази та розпорядження, соціологічні дослідження КПП ім. Ігоря Сікорського, методичні матеріали, освітні курси <https://kpi.ua/academic-integrity>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки здобувачів вищої освіти і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>, а також у Положенні про комісію з питань етики та академічної чесності НТУУ «КПІ» https://data.kpi.ua/sites/default/files/files/2015_1-140a1.pdf

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Поточний контроль: [опитування за темою заняття, виконання завдань](#).

Календарний контроль: проводиться двічі на семестр як моніторинг виконання здобувачами вищої освіти індивідуальних навчальних планів згідно графіка навчального процесу.

Семестровий контроль: [залік](#).

PCO з дисципліни «Експериментальна психологія», семестровий контроль з якої передбачений у вигляді заліку, розробленого за типом PCO-1 і складається з:

- 1) роботи на семінарських (практичних) заняттях – відповіді, вирішення завдань та доповнення відповідей інших здобувачів вищої освіти у процесі дискусії;
- 2) складання модульної контрольної роботи.

Оцінювання та контрольні заходи

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти проводиться на основі рейтингової системи відповідно ПОЛОЖЕННЯ про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського https://osvita.kpi.ua/sites/default/files/downloads/Pologennia_RSO_2022.pdf

За встановленими в РСО критеріями та результатами заходів поточного контролю здобувачів проводиться календарний контроль, порядок проведення якого визначено у Положенні про поточний, календарний та семестровий контроль результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського <https://osvita.kpi.ua/node/32>

Здобувач вищої освіти отримає найвищий рейтинг, якщо він бере активну участь у проведених семінарських (практичних) заняттях, переважно надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань. Пропущені заняття, неточності, неповнота, помилки у відповідях спричиняють зниження рейтингу здобувача вищої освіти.

Викладач оцінює роботу здобувача вищої освіти на кожному семінарському занятті, але конкретна підсумкова кількість балів за роботу на **семінарських** заняттях виставляється викладачем під час **першого і другого календарного контролю** – на восьмому і чотирнадцятому тижнях навчання відповідно. Рейтинг здобувача вищої освіти станом на 7-й тиждень (за результатами роботи на 7 семінарських заняттях) і 13-й тиждень (за результатами роботи на 13 семінарських заняттях) навчання повідомляється здобувачу вищої освіти на занятті чи в особистому кабінеті електронного кампусу.

Модульна контрольна робота (МКР) складається з 25 тестових завдань, що відображають зміст всієї дисципліни. МКР проводиться за допомогою гугл-тестів на останній (передостанній) лекції. Доступ до МКР надається здобувачам вищої освіти лише під час лекції. Перескладати МКР не можна.

Деталізовані критерії оцінювання результатів навчання здобувач вищої освіти визначені у положенні про РСО з дисципліни та представлені у Додатку 1.

Здобувач освіти може оскаржити оцінку викладача, подавши відповідну скаргу викладачу не пізніше наступного дня після ознайомлення здобувача вищої освіти з виставленою викладачем оцінкою. Скарга розглядатиметься за процедурами, встановленими Університетом.

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Рекомендації здобувачам освіти

Вивчення курсу «Експериментальна психологія» передбачає засвоєння здобувачами вищої освіти системи знань, основних понять за темами, ознайомлення з навчально-методичними матеріалами.

Головною метою лекцій є мотивація і організація роботи здобувачів вищої освіти з навчальним матеріалом у міжсесійний період. Лекції проводяться із використанням мультимедійних презентацій (за наявності умов в аудиторії). Працюючи на лекції здобувачу вищої освіти варто конспектувати основні поняття. При підготовці до семінарського заняття, здобувач має опрацювати лекційний матеріал з відповідної теми, а також бажано ознайомитись з додатковою літературою. Якщо у здобувачів освіти виникають питання необхідно обговорити їх з викладачем.

Готуючись до семінарського заняття здобувач вищої освіти має обов'язково опрацювати лекційний матеріал певної теми, при виникненні питань, виявленні

незрозумілих положень необхідно обов'язково обговорити їх з викладачем. На семінарському занятті навіть добре підготовлений здобувач вищої освіти не повинен залишатись пасивним спостерігачем, а активно включатись у обговорення питання. Якщо ж здобувач вищої освіти не ознайомився з навчальним матеріалом, йому варто уважніше слухати виступаючих, і завдяки отриманій інформації намагатись компенсувати недоліки підготовки до заняття. Не слід відмовлятися від відповіді на вимогу викладача. Навіть якщо здобувач вищої освіти не знає відповіді, доцільно спробувати відповісти, висловити свою думку, виходячи з власних знань, досвіду, логіки запитання тощо. Однак, варто пам'ятати, що незнання матеріалу дисципліни є суттєвим недоліком роботи здобувача вищої освіти і буде негативно впливати на його загальний рейтинг. Відповідальне ставлення до підготовки на кожне семінарське заняття дає змогу не лише правильно засвоїти навчальний матеріал, але й зекономити зусилля при проходженні семестрового контролю.

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в Університеті. Зв'язок здобувачів освіти з викладачем забезпечується через платформи Zoom, classroom.google.com та ін.

Інклюзивне навчання

Допускається.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено доцентом кафедри психології та педагогіки, к. психол.н., доцентом Сербовою Ольгою Вікторівною, доцентом кафедри психології та педагогіки к. психол. н., доцентом Нежинською Оленою Олександрівною.

Ухвалено кафедрою психології та педагогіки (протокол № 14 від 14.05.2025 р.).

Погоджено методичною комісією факультету соціології і права (протокол № 4 від 24.06.2025 р.).

Рейтингова система оцінювання результатів навчання

РСО з дисципліни «Експериментальна психологія», семестровий контроль з якої передбачений у вигляді екзамену, розробленого за типом РСО-1 і складається з:

- 1) роботи на семінарських (практичних) заняттях – відповіді, вирішення завдань та доповнення відповідей інших здобувачів вищої освіти у процесі дискусії;
- 2) складання модульної контрольної роботи.

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання:

1. Робота на семінарських (практичних) заняттях. Ваговий бал за підготовлену доповідь **5 балів**. Максимальна кількість балів за доповіді на семінарах дорівнює $5 \text{ балів} \times 15 \text{ доповідей} = 75 \text{ балів}$:

активна участь у проведенні заняття; надання повної, аргументованої, логічно викладеної доповіді, відповіді, висловлення власної позиції з дискусійних питань або повністю правильне вирішення завдань з відповідним обґрунтуванням, у поєднанні зі слушними доповненнями відповідей інших здобувачів освіти у процесі дискусії; участь у вирішенні практичних завдань (робота в групах, круглий стіл, ситуаційні задачі, групові дискусії при вивченні проблемних питань (розгляд кейсів, обговорення))	4-5
активна участь у проведенні заняття; надання правильних відповідей або правильне вирішення завдань з незначними неточностями, порушеннями логіки викладення відповіді чи обґрунтування при вирішенні задачі, ознаки повторюваності при обґрунтуванні при вирішенні практичних завдань	2-3
надання відповідей з чисельними значними похибками або вирішення задачі з грубими помилками, вирішення задачі без обґрунтування (менше 60% потрібної інформації), відсутність відповіді, ухиляння від участі у семінарському занятті	0-1 (< 60%)

Здобувач вищої освіти отримає найвищий рейтинг, якщо він бере активну участь на проведених семінарських заняттях, надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань. Пропущені заняття, неточності, неповнота, помилки у відповідях спричиняють зниження рейтингу здобувача вищої освіти.

Викладач оцінює роботу здобувача освіти на кожному семінарському занятті, але конкретна підсумкова кількість балів за роботу на семінарських заняттях виставляється викладачем під час першого і другого етапу проміжної атестації – на 7-му й 13-му тижнях навчання відповідно. Рейтинг здобувача освіти станом на 7-й тиждень (за результатами роботи на 7 семінарських заняттях) і 13-й тиждень (за результатами роботи на 13 семінарських заняттях) навчання повідомляється здобувачу освіти на занятті або в його особистому кабінеті електронного «Кампусу».

2. Складання модульної контрольної роботи (максимальна кількість балів складає 25, максимальна кількість балів за 1 тестове завдання – 1):

На 14-15 тижні семестру здобувачі вищої освіти виконують модульну контрольну роботу. Модульна контрольна робота виконується на лекційному занятті. МКР містить 25 тестових питань, кожне питання містить 3-4 варіанти відповіді, серед яких правильною є лише одна. Задача здобувача освіти – уважно прочитати питання та

варіанти відповідей, обрати один варіант відповіді (правильний на думку здобувача освіти) та позначити його у будь-який зручний спосіб.

Здобувач вищої освіти може оскаржити оцінку викладача, подавши відповідну скаргу викладачу не пізніше наступного дня після ознайомлення здобувача освіти з виставленою викладачем оцінкою. Скарга розглядатиметься за процедурами, встановленими університетом.

Тестове завдання виконано правильно (кожне з 25)	1
Тестове завдання виконано неправильно (кожне з 25)	0

Вірно виконано всі тестові завдання	25
Вірно виконано більше 60% тестових завдань	15-24
Вірно виконано менш 60% тестових завдань	0

Умови допуску до семестрового контролю: необхідною умовою допуску до заліку є рейтинг (Rc) не менше 60% від RC.

Семестровий контроль:

Здобувачі вищої освіти, які набрали протягом семестру **60 і більше балів** мають можливість:

а) отримати залікову оцінку (залік) відповідно до набраного рейтингу (рейтингові бали переводяться до оцінки згідно із таблицею та заносяться до відомості семестрового контролю);

б) виконати залікову контрольну роботу з метою підвищення оцінки (при цьому попередній рейтинг здобувача освіти з дисципліни скасовується і він отримує оцінку тільки за результатами залікової контрольної роботи).

Здобувачі вищої освіти, які набрали протягом семестру менше **60 балів, але виконали умови допуску**, виконують залікову контрольну роботу.

Залікова контрольна робота складається зі 100 тестових завдань, що відображають зміст всієї дисципліни та виконується письмово.

Залікова контрольна робота проводиться за допомогою гугл-тестів, доступ до ЗКР надається здобувачу вищої освіти лише під час проведення заліку. Залікова контрольна робота містить 100 тестових питань, кожне питання містить 3-4 варіанти відповіді, серед яких правильною є лише одна. Задача здобувача вищої освіти – уважно прочитати питання та варіанти відповідей, обрати один варіант відповіді (правильний на думку здобувача освіти) та позначити його у будь-який зручний спосіб.

Максимальна кількість балів складає 100 (максимальна кількість балів за 1 тестове завдання – 1):

Тестове завдання виконано правильно (кожне з 100)	1
Тестове завдання виконано неправильно (кожне з 100)	0

Для отримання відповідних оцінок (ECTS та традиційних) рейтингова оцінка (**RD**) переводиться згідно з таблицею:

RD	Оцінка ECTS	Оцінка традиційна
95 – 100	відмінно	Відмінно
85 – 94	дуже добре	Добре
75 – 84	добре	
65 – 74	задовільно	Задовільно
60 – 64	достатньо (задовольняє мінімальні критерії)	
RD < 60	незадовільно	Незадовільно

Орієнтовні питання до залікової контрольної роботи

1. Цілі та завдання експериментальної психології.
2. Експеримент та емпірія (емпірика).
3. Сучасні дослідження експериментальної психології.
4. Експеримент у системі емпіричних методів дослідження психіки.
5. Терміни «наука», «дослідник».
6. Підходи до розуміння предмету експериментальної психології.
7. Роль експериментального дослідження у здобутті наукових психологічних знань.
8. Особливості становлення експериментального дослідження психіки у вітчизняній психології.
9. Основні тенденції розвитку сучасної вітчизняної експериментальної психології.
10. Етапи та види експерименту.
11. Методологічні принципи та правила побудови і використання психологічного дослідження та обстеження.
12. Підготовка та проведення психологічного дослідження.
13. Емпіричні дослідження.
14. Проективні дослідження.
15. Соціально-психологічні дослідження та їх методи
16. Емпіричні методи в психологічному дослідженні.
17. Загальне уявлення про методологію науки. Наукове дослідження.
18. Етапи наукового дослідження.
19. Гіпотеза та її види.
20. Експериментальна гіпотеза та її особливості.
21. Класифікації наукових досліджень.
22. Дані, класифікація даних. Вибірка, генеральна сукупність.
23. Спостереження як метод цілеспрямованого пізнання людини.
24. Розвиток спостережливості як професійної якості.
25. Предмет та об'єкт спостереження у дослідженні.
26. Види спостереження у дослідженні.
27. Основні властивості наукового спостереження. Переваги і недоліки методу спостереження.
28. Інтерв'ювання як різновид усного опитувального діагностичного методу.
29. Класифікації та види інтерв'ю.
30. Послідовність проведення інтерв'ю.
31. Телефонне опитування як різновид інтерв'ю.
32. Загальна характеристика та види бесіди.
33. Способи ведення бесіди. Бар'єри під час бесіди.
34. Характеристика методу опитування. Види питань.
35. Експериментальний процес. Основне завдання психологічних експериментів.
36. Види експериментальних досліджень.
37. Порівняльний аналіз лабораторного та природного експерименту.
38. Критичний експеримент. Випадки проведення критичного експерименту в психології.
39. Реальні та мисленнєві експерименти.
40. Сутнісний зміст констатувального експерименту.
41. Сутнісний зміст формувального експерименту.
42. Переваги та проблеми експериментального дослідження психіки.
43. Планування експериментального дослідження, експериментальні плани: дисперсійного аналізу.

44. Планування експериментального дослідження, експериментальні плани: відбору суттєвих факторів.
45. Планування експериментального дослідження, експериментальні плани: динамічних задач планування; багатофакторного аналізу.
46. Планування експериментального дослідження, експериментальні плани: вивчення механізмів явищ; побудови діаграм «склад – властивість», побудови діаграм «склад – стан».
47. Підготовчий етап експерименту в психології.
48. Теоретичний етап дослідження.
49. Експериментальний етап дослідження.
50. Інтерпретаційний етап експериментального дослідження.
51. Етапи: мета, завдання та обґрунтування об'єму експерименту.
52. Вибір змінних факторів; визначення кількості дослідів та послідовності зміни факторів.
53. Вибір кроку зміни факторів, визначення інтервалів між майбутніми експериментальними точками.
54. Обґрунтування вибору засобів для вимірювання.
55. Опис проведення експерименту.
56. Обґрунтування вибору способів оброблення та аналізу результатів експерименту.
57. Основні способи вимірювання.
58. Класифікація проєктивних тестів.
59. Контент-аналіз.
60. Стратегії побудови експериментальних груп.
61. Біографічний метод.
62. Характеристика методу психографології.
63. Метод вивчення документів.
64. Поняття «інтерпретація» в психологічному дослідженні.
65. Загальні підходи до представлення результатів дослідження.
66. Проблеми, пов'язані з інтерпретацією результатів дослідження.
67. Критерії якості виміру змінних.
68. Надійність дослідження.
69. Об'єктивність дослідження.
70. Валідність дослідження.
71. Помилки виміру даних у дослідженні.
72. Способи контролю змінних.
73. Методи статистичного оцінювання результатів.
74. Узагальнення результатів.
75. Вимоги до наукового тексту.
76. Статистичне опрацювання даних.
77. Інформаційно-комунікаційні технології при інтерпретації результатів дослідження. психологом-експериментатором.
78. Недоліки комп'ютерного тестування.
79. Об'єктивізм при інтерпретації дослідження.
80. Побічні змінні в експерименті.
81. Поняття про кореляцію. Види кореляції.
82. Кореляційне дослідження. Методи контролю в кореляційних дослідженнях психіки.
83. Експериментальний факт.
84. Обмеження для узагальнення результатів експерименту в психології.
85. Програма експериментального дослідження.